

Sygn. akt: XVIII C 980/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XVIII Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSO Magdalena Ławrynowicz

Protokolant: st.sekr. sąd. Karolina Jeżewska

po rozpoznaniu w dniu 12 lutego 2019 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa

D. J.

przeciwko

Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego we W.

o ochronę dóbr osobistych

1. zasądza od pozwanego na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia 1.600 (tysiąc sześćset) złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty;
2. zasądza od pozwanego na wskazany cel społeczny - Dom Dziecka w K.-B. 800 (osiemset) złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty;
3. zasądza od pozwanego na wskazany cel społeczny - Centrum Zdrowia Dziecka w W. 600 (sześćset) złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty;
4. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
5. oddala wniosek o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;
6. odstępuje od obciążania powoda kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz

Sygn. akt: XVIII C 980/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 czerwca 2018 roku, uzupełnionym pismami z dnia 9 lipca 2018 r. oraz 3 września 2018 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Dyrektora Zakładu Karnego we W. powód D. J. wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz tytułem świadczeń na cel społeczny 40.000 zł na rzecz Domu Małego Dziecka w B. i 25.000 zł na rzecz Centrum Zdrowia Dziecka w Ł. tj. łącznej kwoty 145.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia orzeczenia wyroku do dnia zapłaty. Jako podstawę prawną roszczenia powód wskazał art. 417 k.c. oraz art. 77 ust. 1 Konstytucji

RP podnosząc, że od 4 lutego 2016 r. do dnia 2 czerwca 2016 r. przebywał w Zakładzie Karnym we W. lecząc w tym czasie uraz w postaci skręcenia stawu kolanowego. Warunki sanitarne w celach, w których przebywał, nie odpowiadały wymogom określonym w obowiązujących przepisach. Powód wskazał przede wszystkim, iż cele były przeludnione, zaś kącik sanitarny nie był oddzielony w całości od powierzchni mieszkalnej. Jednocześnie powód wskazał na nieprawidłowe osadzenie miski klozetowej i usytuowanie jej tuż przy drzwiach wejściowych do celi, co w żaden sposób nie zapewniało powodowi prywatności. Cele były nieremontowane, nieskutecznie dezynfekowane, a w rezultacie pełne insektów, pozbawione dostępu do ciepłej wody, źle oświetlone i nie posiadały odpowiedniej wentylacji. Powód z uwagi na uraz nogi miał utrudniony dostęp do łazienki, gdyż w tym celu musiał pokonywać schody. Odbywanie kary w takich warunkach zdaniem powoda nie było dostosowane do jego stanu zdrowia – a więc kontuzjowanej nogi oraz astmy oskrzelowej, łamało europejskie standardy związane z humanitarnym wykonywaniem kary pozbawienia wolności, uwłaczało godności osobistej oraz naruszało prawo do poszanowania życia prywatnego. (k. 3 – 5, 10 i 22) Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2018 r. powód został zwolniony od kosztów sądowych w części tj. od opłaty sądowej od pozwu (k. 17).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Zakładu Karnego we W., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Pozwany zakwestionował roszczenie powoda tak co do zasady jak i wysokości wskazując, że powód nie wykazał, by doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, nie udowodnił wysokości i intensywności ewentualnie doznanego przez siebie uszczerbku niematerialnego (krzywdy) jak również nie wykazał, by ewentualny uszczerbek niematerialny pozostawał w adekwatnym związku przyczynowym z działaniem Skarbu Państwa. Pozwany podkreślił, że warunki w celach, w tym w szczególności warunki tzw. kącika sanitarnego, panujące w celach Zakładu Karnego we W. były w okresie objętym powództwem zgodne z obowiązującymi przepisami, a powód nigdy nie składał skarg na działanie zakładu. Nadto pozwany wskazał, że w zaleceniach specjalistów leczących skręcony staw kolanowy powoda nie było zalecenia co do zmiany miejsca pobytu powoda z celi mieszkalnej na oddział szpitalny czy też celę przeznaczoną dla osób niepełnosprawnych. Zdaniem pozwanego powód nie wykazał żadnej z przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa, dlatego powództwo należy w całości oddalić. Pozwany wskazał również, że osadzenie powoda z powodu skazania na karę pozbawienia wolności samo w sobie wiąże się z niedogodnościami i dyskomfortem, a państwo zapewnia osadzonym taki standard na jaki stać ogół obywateli. (k. 30– 37).

Sąd ustalił, co następuje:

Powód przebywał w Zakładzie Karnym we W. m.in. w okresie od 5 sierpnia 2015 r. do 2 czerwca 2016 r. W okresie od 4 lutego 2016 r. do 2 czerwca 2016 r. tj. w okresie objętym pozwem, powód był osadzony w celach 5-osobowych o powierzchni 16,5 m²:

- od 8.12.2015 r. do 6.04.2016 r. cela nr 285 na oddziale II, Pawilon C,
- od 6.04.2016 r. do 9.05.2016 r. cela 279, na oddziale II, Pawilon C,
- od 9.05.2016 r. do 2.06.2016 r. cela 268, na oddziale II, Pawilon C.

W celach nr 285, nr 279 oraz nr 268 przez cały okres pobytu powoda było osadzonych 5 osób.

Dowód: przeglądarka historii rozmieszczenia – (...)k.182/, notatka służbowa z dnia 4 października 2018 r. /k.185/, zeznania powoda /e-protokół rozprawy z dnia 27 listopada 2018 r. 00:01:58 – 00:26:15 i k. 237-239/.

Dnia 4 lutego 2016 r. powód wykonując pracę w ramach odbywania kary pozbawienia wolności doznał skręcenia stawu kolanowego. Z ambulatorium ZK we W. powód został przewieziony do szpitala w S., gdzie specjalista chirurg zlecił stosowanie kul łokciowych i zimnych okładów. Kule łokciowe zostały powodowi dostarczone od razu, a ortezę zamówiono i powód otrzymał ją po około 2-3 tygodniach. Po badaniu kontrolnym w dniu 11 lutego 2016 r. specjalista chirurg zlecił stosowanie leków miejscowych, ortezy i kul łokciowych. Po badaniu kontrolnym w dniu 18 lutego

2016 r. specjalista chirurg zlecił stosowanie leków miejscowych, ortezy kolanowej, chodzenie o kulach, stosowanie zimnych okładów. W marcu, kwietniu i maju powód był na kolejnych wizytach kontrolnych w ambulatorium ZK W. (1 i 22 marca, 5 i 29 kwietnia oraz 17 i 30 maja 2016 r.), gdzie lekarz zalecał dalsze stosowanie miejscowych leków przeciwbólowych i przeciwzapalnych. W dniu 14 kwietnia 2016 r. w (...) Centrum Onkologii przeprowadzono u powoda badanie MR stawu kolanowego. Na wizycie w dniu 30 maja 2016 r. lekarz stwierdził obrzęk podudzia i zaczerwienie lewej łydki, zlecił USG dopplerowskie, leki, okłady miejscowe, leżenie i udzielił powodowi zwolnienia lekarskiego na okres od 31 maja 2016 r. do 8 czerwca 2016 r. W dniu 2 czerwca 2016 r. na wizycie w ambulatorium lekarz internista stwierdził brak poprawy i skierował powoda na badanie chirurgiczne. Specjalista chirurg w dniu 2 czerwca 2016 r. stwierdził u powoda objawy zakrzepicy głębokiej KLD oraz zalecił stosowanie leków i pilny transport powoda w pozycji leżącej do szpitala. W tym samym dniu powód został przyjęty na Oddział (...)ZK nr 2 w Ł., gdzie przeprowadzono u niego następnie specjalistyczne leczenie, w tym operacyjne. W dniach od 2 czerwca do 25 lipca 2016 r. powód przebywał na Oddziale (...) Ogólnej Szpitala i Ambulatorium ZK nr 2 w Ł. z powodu ropowicy lewego podudzia. Po leczeniu uzyskano gojenie ran, przeprowadzono cykl ćwiczeń usprawniających lewy staw kolanowy i skokowy i powód w stanie ogólnym dobrym został wypisany ze szpitala do jednostki.

Powód w okresie od 4 lutego do 2 czerwca 2016 r. nie otrzymał zaleceń lekarskich do umieszczenia w celi mieszkalnej na oddziale szpitalnym bądź w celi przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych. Przez cały ten okres zgłaszał lekarzom ból nogi. Powód nie zgłaszał formalnych próśb o przeniesienie do celi dla osób niepełnosprawnych. Zgłaszał trudności w korzystaniu z kącika sanitarnego i przemieszczeniu się oddziałowym, ale uzyskiwał odpowiedź, że nie ma wolnych miejsc w celach dla osób chorych.

Bezpośrednio po wypadku powód musiał codziennie udawać się do ambulatorium znajdującego się piętro wyżej, po schodach, po leki przeciwbólowe i zastrzyki.

W drodze do łaźni znajdującej się w pawilonie B powód musiał pokonywać drogę o długości około 50 m, również po schodach, co z uwagi na kontuzję nogi i konieczność poruszania się o kulach było dla niego uciążliwe. Zdarzało się, że powód poruszający się o kulach wolniej niż inni osadzeni przybywał do łaźni na tyle późno, że nie zdążył skorzystać z ciepłej kąpieli.

Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 12 grudnia 2016 r. u powoda ustalono 1% stałego uszczerbku na zdrowiu spowodowanego skutkami wypadku przy pracy z dnia 4 lutego 2016 r.

Dowód: dokumentacja medyczna powoda /k.42-181, w tym w szczególności k. 58-62, 66-71, 84/, notatka służbowa kierownika ambulatorium z Izby Chorych Zakładu Karnego we W. – R. M. z dnia 9 października 2018 r. /k. 186/, zeznania świadka P. S. /e-protokół rozprawy z dnia 12 lutego 2019 r. 00:03:46-00:20:45 i k. 263-265/, zeznania świadka M. B. /e-protokół rozprawy z dnia 12 lutego 2019 r. 00:21:29-00:45:10 i k. 265-266/, zeznania powoda /e-protokół rozprawy z dnia 27 listopada 2018 r. 00:01:58 – 00:26:15 i k. 237-239/.

W Zakładzie Karnym we W. cele mieszkalne w pawilonie C w 2016 r. wyposażone były w niezabudowane kąciki sanitarne, oddzielone od reszty celi mieszkalnej płytą pilśniową na konstrukcji z kątownika trwale przymocowanej do podłoża, o wysokości około 1,5 m. Kącik sanitarny nie posiadał drzwi; była zrobiona prowizoryczna zasłonka z prześcieradła. Osoba korzystająca z kącika była widoczna dla osób wchodzących do celi i osób przebywających w celi na górnych łóżkach. W kącikach sanitarnych zamontowana była muszla ustępowa oraz umywalka z bieżącą, zimną wodą. Powód z uwagi na konieczność korzystania z ortezy i kul łokciowych miał utrudnione korzystanie z kącika sanitarnego. Rozmiary kącika, przy konieczności trzymania nogi wyprostowanej, utrudniały mu siadanie na misce ustępowej. W czasie korzystania z miski noga powoda nie mieściła się w kąciku i wystawała w celi.

W okresie objętym powództwem cele, w których przebywał powód, wyposażone były w łóżko metalowe, wkład do łóżka, szufladkę wysuwaną, stół więzienny, szafkę więzienną, taboret więzienny, stolik lub półkę pod telewizor, wieszak, półkę na przybory toaletowe przy umywalce, szafkę na środki higieniczne i czystości, lustro, miskę plastikową, wiadro plastikowe lub kosz na śmieci, popielniczkę, szczotkę zmiotkę i szufelkę, szczotkę klozetową, szczotkę z długim trzonkiem – zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie

warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Wszystkie cele były wykonane zgodnie z projektem technicznym uwzględniającym przepisy prawa budowlanego w zakresie technicznym, sanitarnym i przeciwpożarowym. Cele mieszkalne były wyposażone w zamontowane kratki wentylacyjne, a dodatkowo sprawna i szczelna stolarka okienna umożliwiała przewietrzenie pomieszczenia poprzez otwieranie lub uchylanie skrzydeł okna. W Zakładzie Karnym we W. odbywają się okresowe kontrole przewodów spalinowych oraz wentylacyjnych zakończone protokołami. Po kontroli w dniu 26 listopada 2015 r. w pawilonie 3 (C) zalecono wyprowadzenie przewodów wentylacyjnych ponad dach deflektorami blaszanymi w celu poprawy działania wentylacji. Po kontroli w dniu 23 listopada 2016 r. w pawilonie 3, stwierdzono te same nieprawidłowości, co podczas kontroli rok wcześniej i ponownie zalecono wyprowadzenie przewodów wentylacyjnych ponad dach deflektorami blaszanymi w celu poprawy działania wentylacji. Powód uskarżając się na duchotę panującą w celach jednocześnie, mimo przewlekłej astmy, nie zaprzestał palenia papierosów.

W 2016 r. w celach, w których przebywał powód nie było ciepłej wody. Powód mógł korzystać z ciepłej wody podczas regulaminowych dwóch kąpieli tygodniowo w łaźni.

W 2016 r. celach przeprowadzono stosowne zabiegi fumigacji po otrzymaniu zgłoszenia od służby zdrowia, że w celi pojawiły się insekty. Powód nigdy pogryziony nie był i nie zgłaszał służbie zdrowia problemu pogryzienia przez pluskwy bądź ich obecności w celi mieszkalnej.

Powód nigdy nie zgłaszał administracji zakładu karnego uwag co do stanu technicznego cel mieszkalnych.

W roku 2017 zakończył się gruntowny remont m.in. oddziału II pawilonu C. Obecnie wszystkie cele mieszkalne w ZK W. wyposażone są w zabudowany w całości murowany kącik sanitarny z drzwiami.

Dowód: notatka służbowa notatka służbowa sierż. M. B. z dnia 4 października 2018 r. /k. 183 – 184/, protokół nr (...) z okresowej kontroli przewodów kominowych dymowych – spalinowych- wentylacyjnych z dnia 26 listopada 2015 r. /k. 191/, konsultacja pulmonologiczna /k. 169 i 171/, protokół nr (...) z okresowej kontroli przewodów kominowych dymowych – spalinowych- wentylacyjnych z dnia 23 listopada 2016 r. /k. 211/, notatka służbowa z dnia 9 października 2018 r. /k. 186/, zeznania świadka P. S. z dnia 12 lutego 2019 r. /k. 263-265/, zeznania świadka M. B. z dnia 12 lutego 2019 r. /k. 265-266/, zeznania powoda z dnia 27 listopada 2018 r. /k. 237-239/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dowodów z dokumentów, częściowo zeznań świadków P. S. i M. B. oraz z zeznań powoda.

Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów zgromadzonych w sprawie przywołanym wyżej jako dowody, albowiem ani ich autentyczność ani prawdziwość nie były kwestowane przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy był protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych dymowych – spalinowych i wentylacyjnych dotyczące innych niż pawilon numer 3 obiektów znajdujących się na terenie ZK W..

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka P. S. w zakresie w jakim korespondowały one z innymi dowodami przeprowadzonymi w sprawie mając na względzie, że świadek w sposób subiektywny zmierza do przedstawienia warunków odbywania kary pozbawienia wolności przez powoda w jak najgorszym świetle. Sądowi z urzędu wiadomo, że świadek jest zaangażowany w wiele procesów przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego we W., gdzie sam jest stroną, a co za tym idzie traci obiektywizm i przejawia niektóre okoliczności np. twierdząc, że powodowi groziło obcięcie nogi po wypadku z dnia 4 lutego 2016 r. bądź zarzucając, że protokoły kontroli przewodów wentylacyjnych są fabrykowane. Niewiarygodne były zeznania świadka w tej części, w której twierdził, że powodowi nie udzielono żadnej pomocy medycznej – odmienne okoliczności wynikają z dokumentacji medycznej powoda i zeznań samego powoda. Niemniej jednak w zakresie w jakim P. S. opisał warunki panujące w Zakładzie Karnym we W. w celi mieszkalnej w kąciku sanitarnym w odniesieniu do powoda i jego trudności w przemieszczaniu się Sąd mu dał wiarę.

Sąd co do zasady dał wiarę zeznaniom świadka M. B. za wyjątkiem tej części, w której świadek zapewniał o wykonaniu zaleceń po przeglądach przewodów kominowych- spalinowych i wentylacyjnych w 2015 r. W tym zakresie zeznania

świadka stały w sprzeczności z dowodami z dokumentów (k. 193 i 211), z których wynikało, że zalecenia w celu poprawy wentylacji nie zostały wykonane.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda w całości albowiem jawiły się one jako spontaniczne i szczerze. Zeznania te korelowały z zeznaniami przesłuchanych w sprawie świadków i dowodami z dokumentów. Należy mieć jednak na względzie, że powód w dużym stopniu przedstawił swój subiektywny obraz odbywania kary w Zakładzie Karnym we W.. Co istotne, z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby powód kiedykolwiek składał formalne skargi na panujące w więzieniu warunki bytowe.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo w części zasługiwało na uwzględnienie.

Jak wynika z art. 67 § 2 k.p.c. za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej. Nie ulegało wątpliwości, że właściwą jednostką Skarbu Państwa w sprawie powinien być Dyrektor Zakładu Karnego we W., albowiem to z działalnością tej jednostki powód wiązał roszczenia dochodzone pozwem. W zakresie określonym odrębną ustawą (ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej Dz.U. 2016 poz. 2261 ze zm.) za Skarb Państwa czynności procesowe podejmuje Prokuratura Generalna Skarbu Państwa.

Powód źródła odpowiedzialności pozwanego upatrywał w naruszeniu przez jednostkę penitencjarną jego dóbr osobistych w postaci godności oraz prawa do poszanowania życia prywatnego. Zatem podstawę odpowiedzialności pozwanego należy oceniać przez pryzmat przepisów art. 23 i 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c.

Jak stanowi art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Art. 24 k.c., stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania naruszającego dobra osobiste, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki udowadniać, natomiast na sprawcy ciąży obowiązek wykazania, iż jego działanie było zgodne z prawem. Podkreślić należy, iż na podstawie przepisu art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych spoczywa na pozwanym. Po ustaleniu podstaw odpowiedzialności do Sądu należy ocena, czy zakres i stopień naruszenia dóbr osobistych uzasadniają przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego i w jakiej wysokości, przy zachowaniu zasady, że przyznana ochrona powinna być dostosowana do charakteru i rodzaju naruszonego dobra osobistego oraz stopnia i zakresu naruszenia (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 roku, sygn. akt V CSK 431/06, LEX nr 255593).

Jedną z podstawowych powinności państwa prawa jest zagwarantowanie humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., nr 38 poz. 167 i 169), każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Z kolei art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r., nr 61 poz. 284 ze zm.), której Polska jest sygnatariuszem, stanowi, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu. Te normy prawa międzynarodowego znajdują swoje odpowiedniki w art.

40 i 41 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie bowiem z art. 40 Konstytucji RP nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu; zakazuje się stosowania kar cielesnych. Zgodnie zaś z art. 41 ust. 4 Konstytucji RP każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

Powołane przepisy prawa w sposób niewątpliwy nakładają na władzę publiczną obowiązek zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej.

„Prawo do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach mieści się w jednym z podstawowych dóbr osobistych, którym jest godność człowieka. Dobro to podlega ochronie przewidzianej w art. 24 i art. 448 k.c. definiowanej jako poczucie wartości związane z byciem człowiekiem i oczekiwaniem szacunku od innych. Osoba pozbawiona wolności przez sam fakt uwięzienia nie traci podstawowych praw gwarantowanych przez Konstytucję i akty prawa międzynarodowego. Poszanowanie i ochrona jej godności jest obowiązkiem władzy publicznej, wypełniającej zadania represyjne państwa. Realizacja pozbawienia wolności wiąże się z ustaleniem poziomu, na którym warunki uwięzienia są "odpowiednie" i nie naruszają przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka. Wyjściowe założenie dla określenia wymaganego poziomu jest takie, by traktowanie człowieka pozbawionego wolności nie było poniżające, niehumanitarne a ograniczenia i dolegliwości, które musi on znosić, nie przekraczały koniecznego rozmiaru wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz nie przewyższały ciężaru nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia.” - wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 lipca 2018 r., I ACa 230/2018, LEX nr 2563245.

Podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 13 lipca 2018 r. (V ACa 535/17, LEX nr 2531758) stwierdzając, że „Odbywanie kary pozbawienia wolności czy tymczasowe aresztowanie nie powinno łączyć się z większymi dolegliwościami niż to konieczne dla zrealizowaniu celów kary lub środka zabezpieczającego. Warunki osadzenia, które wykraczają poza konieczne ramy prowadzą do naruszenia dobra osobistego, jakim jest godność osoby pozbawionej wolności.”.

Powód wskazywał, że w okresie pobytu w Zakładzie Karnym we W. doszło do naruszenia jego godności i prawa do poszanowania życia prywatnego albowiem odbywał karę w warunkach przeludnienia, a warunki bytowe w celach były nieodpowiednie, zwłaszcza dla osoby niesprawnej, jaką był powód z uwagi na uraz kolana.

Powód zarzucał:

- a) niewłaściwe warunki sanitarne tj. nieintymny kąciek sanitarny, złe osadzenie miski klozetowej, brak ciepłej wody, brak skutecznej dezynfekcji powodujący obecność insektów w celi, grzyb, wilgoć i złe oświetlenie celi,
- b) brak sprawnej wentylacji,
- c) brak stosownego metrażu celi tzw. przeludnienie,
- d) utrudnienia w poruszaniu się dla osoby niepełnosprawnej, zwłaszcza dostęp do łaźni tylko po schodach,
- e) brak remontów cel mieszkalnych.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów powoda należy wskazać na wstępie, że zgodnie z art. 102 pkt 1 kodeksu karnego wykonawczego (k.k.w.) skazany ma prawo w szczególności do odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny.

W powyższym kontekście za wykazane przez powoda Sąd uznał, że w celach mieszkalnych, w których przebywał powód w okresie objętym pozwem, pozwany nie zapewnił właściwych warunków w zakresie kącieka sanitarnego, wentylacji i odbywania kary przez osobę istotnie ograniczoną ruchowo. Za bezzasadne natomiast Sąd uznał twierdzenia powoda

co do niewłaściwych warunków odbywania kary pozbawienia w zakresie stosownego metrażu w celi, braku skutecznej dezynfekcji cel, braku remontów cel mieszkalnych, grzybów i wilgoci w celach oraz braku dostępu do ciepłej wody w celi.

Co do kącika sanitarnego należy wskazać, że zgodnie z § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. 2003 nr 152 poz. 1493), które to rozporządzenie obowiązywało w okresie objętym pozwem, cela winna być wyposażona w niezbędne urządzenia sanitarne usytuowane w sposób zapewniający ich niekłujące użytkowanie. Cele mieszkalne w pawilonie C, w którym przebywał powód posiadały częściowo zabudowany, do wysokości około 1,5 m kącik sanitarny, bez drzwi, oddzielony od reszty celi mieszkalnej płytą pilśniową na konstrukcji z kątownika trwale przymocowanej do podłoża. Taka konstrukcja kącika powodowała, że osoba korzystająca z kącika była widoczna dla osób wchodzących do celi i osób przebywających w celi na górnych łózkach. O ile taki sposób wykonania kącika sanitarnego był zgodny z projektem technicznym i przepisami, o tyle, w ocenie Sądu, był bezprawny jako sprzeczny z § 28 w/w rozporządzenia nakazującego zapewnienie niekłującego użytkowania urządzeń sanitarnych. Niezapewnienie intymnych warunków dla czynności fizjologicznych wobec braku drzwi do kącika i ścianki w całości oddzielającej kącik od celi nie stanowi zapewnienia niekłującego użytkowania urządzeń sanitarnych, a tym samym jest bezprawne. Tym bardziej, że pozwany nie wykazał okoliczności, które te bezprawność mogłyby wyłączać, jak chociażby względy bezpieczeństwa. Konieczność znoszenia bycia oglądanym podczas tak intymnych czynności przez współosadzonych bądź osoby wchodzące do celi narusza prawo do godności osobistej i prawo do poszanowania życia prywatnego.

Tym samym, biorąc pod uwagę zasady współżycia społecznego, w szczególności zaś wyjątkowo intymny charakter załatwiania potrzeb fizjologicznych, przyjąć należy, iż w takim stanie rzeczy naruszono dobra osobiste powoda. Stosowanie przez odpowiednie podmioty normy wyrażonej w § 28 w/w rozporządzenia wiąże się bowiem nie tylko z koniecznością zaopatrzenia celi w niezbędne urządzenia sanitarne, ale również z zapewnieniem, w możliwie największym stopniu, prywatności przy korzystaniu z tych urządzeń. Słuszności powyższych twierdzeń, jak również możliwości ich realizacji, dowodzi choćby fakt, iż w okresie następującym po okresie objętym powództwem dokonano w Zakładzie Karnym we W. stosownych zmian w tym zakresie.

Za udowodniony Sąd uznał również zarzut dotyczący niedostatecznej wentylacji w celach, w których przebywał powód. Powyższe twierdzenie jest uzasadnione w świetle protokołu kontroli z dnia 26 listopada 2015 r., w którym wskazano na nieprawidłowości dot. odpowiedniej wentylacji cel. Mimo sformułowania zaleceń w celu poprawy wentylacji, administracja Zakładu Karnego we W. nie wprowadziła wymaganych zmian co najmniej do dnia 23 listopada 2016 r., kiedy to kontrolujący ponowił tożsame zalecenia. W konsekwencji, przyjąć należy, że w okresie objętym powództwem cele w pawilonie C nie spełniały standardów prawnych w zakresie dostatecznego dopływu powietrza. Z drugiej strony, Sąd za niewykazane uznał twierdzenia powoda, iż brak należytej wentylacji doprowadził do pogłębienia astmy oskrzelowej występującej u powoda. Wykazanie tej okoliczności wymagałoby wiadomości specjalnych z dziedziny medycyny, a takich wniosków dowodowych powód nie zgłosił w niniejszej sprawie. Aczkolwiek już w świetle zasad doświadczenia życiowego można z dużą dozą prawdopodobieństwa przyjąć, że większy wpływ na pogłębiającą się astmę oskrzelową powoda miało palenie wyrobów tytoniowych niż niedostateczna wentylacja w celi, która w znacznym zakresie mogła być zapewniona poprzez uchylenia i otwieranie okien w celach.

Niemniej jednak powyższe bezprawne działania pozwanego, w ocenie Sądu, nie stanowiły naruszenia dóbr osobistych powoda. Zgodzić się bowiem należy z poglądem Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażonym w wyroku z dnia 26 października 2018 r. (I ACa 297/2018, LEX nr 2581337), że „Niewątpliwie odbywanie kary pozbawienia wolności stanowi określoną dolegliwość, a stan odosobnienia w zamkniętym pomieszczeniu jest immanentnym elementem orzeczonej prawnie sankcji. Nie sposób zatem oczekiwać zapewnienia warunków zbliżonych do domowych, przy czym doświadczenie życiowe wskazuje, iż podobne warunki socjalne jako standard domowy są udziałem część społeczeństwa. Nawet złe warunki bytowe nie stanowią automatycznie naruszenia godności lub czci więźnia.”.

Co do zarzutu niezapewnienia przez pozwanego w celach mieszkalnych, w których przebywał powód w okresie objętym pozwem właściwych warunków dla osoby istotnie ograniczonej ruchowo, należy wskazać, że zgodnie z § 26 ust. 1 w/w rozporządzenia wobec skazanych przebywających w szpitalach, izbach chorych oraz leczonych poza nimi, a także przewlekle chorych i rekonwalescentów, dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych. Jakkolwiek w stanie faktycznym sprawy ustalone zostało, że powodowi w okresie od 4 lutego do 1 czerwca 2016 r. nie wydano zleceń lekarskich do umieszczenia na oddziale szpitalny bądź celi przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych, ale wobec widocznej dysfunkcji ruchowej powoda, któremu zalecono poruszanie się w ortezie i o kulach łokciowych, zgłaszającego dolegliwości bólowe i w związku z tymi dolegliwościami leczonego przez więzienną służbę zdrowia, jako bezprawne w świetle § 26 ust. 1 w/w rozporządzenia należy uznać zaniechania pozwanego, który pomimo zgłaszanych funkcjonariuszom służby więziennej próśb powoda o umieszczenie w innej celi, bardziej dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych, nie zareagowali na tę sytuację. § 26 ust. 1 w/w rozporządzenia stanowi, że dyrektor może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, dokonywać niezbędnych odstępstw od przewidzianego w regulaminie sposobu wykonywania kary pozbawienia wolności w zakresie uzasadnionym stanem zdrowia tych skazanych. Wymogiem zatem zastosowania § 26 ust. 1 w/w rozporządzenia nie jest wyłącznie formalny wniosek skazanego, bo co do tego, że powód takiego formalnego nie składał na gruncie ustalonego faktycznego stanu sprawy nie ma wątpliwości. Realizacja prawa skazanego może nastąpić również samodzielnie przez dyrektora po zasięgnięciu opinii lekarza. Gdy dochodzi do sytuacji utrudnionego przemieszczenia się osoby o kulach po schodach w celu uzyskania zaleconych świadczeń medycznych bądź w celu skorzystania z prawa do kąpieli, a czasem wręcz wyłączenia tego prawa, administracja zakładu karnego winna zareagować chociażby konsultacją lekarską w celu ustalenia czy skazanego nie należy umieścić, jeżeli nie w izbie chorych bądź celi dla niepełnosprawnych, to w celi znajdującej się bliżej miejsc, do których osadzony ma utrudniony dostęp. Zgodnie z § 30 ust. 3 w/w rozporządzenia skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Na Zakładzie Karnym ciążył zatem obowiązek stworzenia powodowi możliwości do należytego korzystania z przysługującego mu prawa do ciepłej kąpieli choćby poprzez przeniesienie do celi znajdującej się bliżej łaźni, co wyłączałoby konieczność pokonywania przez powoda schodów. W rezultacie, Sąd uznał, iż doszło do naruszenia § 26 ust. 1 i 30 ust. 2 rozporządzenia, a przez to do naruszenia dóbr osobistych powoda.

Jak było wskazane wyżej za bezzasadne natomiast Sąd uznał twierdzenia powoda co do niewłaściwych warunków odbywania kary pozbawienia w zakresie stosownego metrażu w celi, braku skutecznej dezynfekcji cel, braku remontów cel mieszkalnych, grzybów i wilgoci w celach oraz braku dostępu do ciepłej wody w celi.

Zgodnie z art. 110 § 1 i 2 k.k.w. skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej; powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m², cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Warunki bytowe określone w art. 110 § 2 k.k.w. stanowią standard minimalny, który administracja zakładu karnego musi zapewnić skazanym.

Z powyższego wynika, że 3 m² stanowi minimalną powierzchnię celi mieszkalnej, jaka powinna przypadać na jednego skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności. Przepis ten wyznacza więc jeden z elementów służących zapewnieniu humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Zaznaczyć trzeba, że tylko w takich warunkach możliwe jest zagwarantowanie, że wykonywanie tejże kary odbywać się będzie przy poszanowaniu godności osób, wobec których jest ona stosowana. Innymi słowy, w/w przepis, określając minimalną powierzchnię celi mieszkalnej, jako jeden z warunków humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności, służy ochronie godności osób ją odbywających. Dlatego jego naruszenie powoduje również naruszenie godności skazanego.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, zmuszanie osadzonego do przebywania w przeludnionej, – czyli takiej, w której na jednego więźnia przypada mniej niż 3m² – celi, prowadzi do naruszenia przysługującego mu prawa do godnego traktowania w okresie odbywania kary (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., sygn. akt V CSK 431/06,

LEX nr 255593). Natomiast nadmierne zagęszczenie w celi może samo w sobie być kwalifikowane, jako traktowanie niehumanitarne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2010 roku, sygn. akt II CSK 486/09, LEX nr 599534). Dopiero zatem umieszczenie powoda w celi o powierzchni mieszkalnej wynoszącej mniej niż 3 m² na osobę byłoby bezprawne naruszałoby bowiem przepis art. 110 § 2 k.k.w.

Jeżeli chodzi o problematykę liczenia powierzchni przypadającą na jednego skazanego to odwołać należy się do Instrukcji Nr 6/2010 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13.08.2010 r. w sprawie ustalenia pojemności jednostek penitencjarnych. Zgodnie z § 4 tego aktu do powierzchni pomieszczenia mieszkalnego nie wlicza się wnęki okiennej i grzejnikowej, a także powierzchni znajdującej się poza kratami wewnętrznymi oraz zajmowanej przez urządzenia grzewcze i wydzielone kąpiki sanitarne.

Mając powyższe na uwadze wskazać należy, że powierzchnia każdej z cel, w których powód odbywał karę pozbawienia wolności w okresie objętym pozwem wynosi 16,50 m². Powód zeznał, że w celi przebywało po 5 osadzonych. Nie naruszało to zatem powyższych norm 3 m² na osobę.

W odniesieniu do braku ciepłej wody w celi, należy wskazać, że pozwany zgodnie z obowiązującymi przepisami nie ma obowiązku zapewnienia dostępu do ciepłej wody w samej celi. Jak bowiem wynika z § 30 ust. 3 w/w rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, pozwany ma jedynie obowiązek zapewnienia skazanemu ciepłej kąpeli co najmniej raz w tygodniu i brak jest podstaw do przyjęcia, aby obowiązek ten musiał być realizowany w celi mieszkalnej.

W odniesieniu zaś do kwestii złego oświetlenia, braku remontów czy występowania insektów, Sąd wskazuje, że powód w żaden sposób nie udowodnił tychże stwierdzeń, zaś dokumenty przedstawione przez pozwanego w sposób dostateczny dowiodły należytej realizacji norm w tym zakresie. Niezgodności w/w dokumentów ze stanem rzeczywistym powód w toku procesu nie wykazał, opierając się wyłącznie na własnych odczuciach i przekonaniach.

Stwierdzając, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci godności osobistej, prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w humanitarnych warunkach oraz prawa do intymności poprzez niezapewnienie przez pozwanego w celach mieszkalnych, w których przebywał powód w okresie objętym pozwem, właściwych warunków co do kąpika sanitarnego i odbywania kary przez osobę istotnie ograniczoną ruchowo, Sąd ocenił stopień naruszenia dóbr mając na względzie m.in. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 19 kwietnia 2001 r. w sprawie Peers v. Grecja (28524/95, opubl. LEX nr 607209). W wyroku tym Trybunał dokonując wykładni art. 3 powołanej wyżej Konwencji wskazał, że „Niedozwolone traktowanie musi osiągnąć minimalny poziom dolegliwości, jeżeli ma ono wejść w zakres stosowania art. 3 Konwencji. Ocena tego minimalnego poziomu dolegliwości jest ze swej istoty relatywna: zależy od wszystkich okoliczności danej sprawy, takich jak czas trwania takiego traktowania, jego fizyczne i psychiczne skutki oraz, w niektórych przypadkach, płeć, wiek i stan zdrowia ofiary. Ponadto, rozstrzygając, czy traktowanie jest "poniżające" w rozumieniu art. 3, Trybunał będzie musiał mieć na względzie to, czy jego celem było poniżenie i upokorzenie zainteresowanej osoby oraz to, czy, jeżeli chodzi o konsekwencje, traktowanie takie nie wpłynęło negatywnie na jej osobowość w sposób sprzeczny z art. 3.”.

Biorąc powyższe kryteria pod uwagę Sąd uznał, że istotne z punktu widzenia zadośćuczynienia dla powoda są naruszenia jego dóbr osobistych w zakresie niezapewnienia właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności co do kąpika sanitarnego i utrudnień dla osoby ograniczonej ruchowo. W tej bowiem części niedozwolone traktowanie osiągnęło znaczący dla powoda stopień dolegliwości i miało poniżający charakter. W zakresie nienależytej wentylacji sam powód takich okoliczności nie naprowadzał, ani nie wynikały one z ustalonego stanu faktycznego sprawy.

Jak stanowi art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Przy ustalania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. sąd bierze pod uwagę przede wszystkim jakie dobro osobiste zostało naruszone, jaka wynika z tego faktu szkoda niemajątkowa. W kontekście krzywdy wyrządzonej poprzez naruszenie dóbr osobistych w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności istotne jest również przez jaki okres czasu do tego rodzaju naruszeń dochodziło.

Mając na względzie powyższe kryteria Sąd na gruncie niniejszej sprawy stwierdzając, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci godności, prawa do poszanowania prywatności i prawa do odbywania kary w warunkach humanitarnych i naruszenia te trwały przez okres 2 miesięcy nie wywołując u powoda trwałych, daleko idących skutków, uznał, że odpowiednią kwotą tytułem zrekompensowania krzywd powoda stanowi 3.000 zł.

Powód domagał się w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz tytułem świadczeń na cel społeczny 40.000 zł na rzecz Domu Małego Dziecka w B. i 25.000 zł na rzecz Centrum Zdrowia Dziecka w Ł. tj. łącznej kwoty 145.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia orzeczenia wyroku do dnia zapłaty.

Zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie niejednoznacznie ocenia się możliwość dochodzenia w postępowaniu toczącym się w przedmiocie naruszenia dóbr osobistych zarówno zadośćuczynienia pieniężnego jak i zasądzenia sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny (por. wyrok SN z dnia 27 września 2005 r., I CK 256/05, LEX nr 1539938, wyrok SN z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 81/05, OSP 2007/3/30). Nie wdając się w szczegółowe rozważania, zważywszy na szereg racji, które szerzej przedstawiono choćby w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2008 r., III CZP 31/08, OSNC 2009/3/36, a z których za najważniejsze uznać należy argumenty natury językowej (zastosowanie spójnika „lub”), oraz argumenty natury funkcjonalnej (zwłaszcza zaś motywy, jakie stały za przyjęciem przez ustawodawcę art. 448 k.c. w aktualnym brzmieniu), uznać należy, iż kumulacja roszczeń wskazanych w art. 448 k.c. jest dopuszczalna.

Wobec dopuszczalnej kumulacji roszczeń przez powoda Sąd uznał, że przy ustalonej kwocie 3.000 zł należy ją rozłożyć proporcjonalnie do zgłoszonych przez powoda roszczeń (80.000 zł – 40.000 zł – 25.000 zł, co odpowiada 1 – 1/2 - 1/4).

Mając powyższe na względzie Sąd w wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia 1.600 złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty (pkt 1); od pozwanego na wskazany cel społeczny - Dom Dziecka w K.-B. 800 złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty (pkt 2); od pozwanego na wskazany cel społeczny - Centrum Zdrowia Dziecka w W. 600 złotych wraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie licznymi od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku do dnia zapłaty (pkt 3), a w dalszym zakresie powództwo oddalił (pkt 4).

Podstawę zasądzenia odsetek stanowił art. 481 § 1 i 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi; jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych.

Zważywszy, że wszystkie fakty istotne dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia zostały ustalone w toku procesu, zasadne było przyznanie odsetek od zasądzonych roszczeń od dnia następnego po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku. Zresztą sam powód domagał się zasądzenia odsetek „od dnia orzeczenia wyroku do dnia zapłaty”.

W pkt 5 wyroku Sąd oddalił wniosek powoda o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności z uwagi na treść art. 335 § 2 k.p.c., zgodnie z którym natychmiastowa wykonalność nie będzie również orzeczona nawet za zabezpieczeniem w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt 6 wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle. Mając na

względnie, że powód z uwagi na swój stan majątkowy został zwolniony częściowo od kosztów sądowych i wynik sprawy, Sąd uznał, iż w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, o których mowa w w/w przepisie i postanowił odstąpić od obciążenia powoda kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną.

/-/ SSO Magdalena Ławrynowicz